

Ivana Nežić

Josipa Lenca Spodolčeva 1B, HR-51000 Rijeka

ivana.nezicka@gmail.com

NA KEN ZAJIKE KANTA OTAC ČA-VALA? ČAKAVŠTINA U STVARALAŠTVU DUŠKA JELIČIĆA

U prvoj polovici devedesetih godina 20. stoljeća na hrvatskoj se glazbenoj sceni, na području od Hrvatskoga zagorja pa sve do južne Dalmacije, pojavio snažan dijalektalni val: niz je glazbenika u svojim uradcima počeo rabiti svoje zavičajne idiome. Zahvaljujući veoma širokoj publici i ustrajnoj promociji u medijima taj je pokret u popularnoj i *rock*-glazbi najsnažnije zaživio i najdulje se zadržao na prostoru Istre i Kvarnera, doprinoseći tako popularizaciji regionalne kulture i promicanju svijesti o posebnosti i vrijednosti čakavskih govora na kojima su pisani tekstovi mnogobrojnih skladbi. Jedan od začetnika tzv. ča-vala, kojega se često naziva i njegovim ocem, opatijski je tekstopisac i pjevač Duško Jeličić. U ovome će se radu analizirati čakavština kojom se u svojemu glazbenom stvaralaštvu služi taj autor, a pritom će biti primijenjena metodologija zasnovana na dijalektološkoj teoriji razlikovnosti, koja obuhvaća jezične značajke triju hijerarhijskih rangova (alijetete, alteritete te arealne i/ili lokalne značajke) potvrđene u čakavskim jezičnim sustavima. Rezultati istraživanja potvrđuju da je idiom kojim su pisani Jeličićevi tekstovi tipična liburnijska čakavština, karakteristična za opatijski i lovranski tip govora.

Ključne riječi: čakavsko narječje, ekavski dijalekt, sjeveroistočni istarski poddijalekt, ča-val, Duško Jeličić

1. Tko je Duško Jeličić Dule, otac ča-vala?

Na hrvatskoj se glazbenoj sceni u prvoj polovici devedesetih godina 20. stoljeća pojavio snažan dijalektalni val: niz je glazbenika na području od Hrvatskoga zagorja pa sve do južne Dalmacije u svojim uradcima počeo rabiti svoje zavičajne idiome. Taj je pokret u popularnoj i *rock*-glazbi najsnažnije zaživio i najdulje se zadržao na prostoru Istre i Kvarnera. Ustrajna promocija u medijima, posebice na radijskoj postaji *Radio Rijeka*, ali i mnogim manjim mjesnim radijskim postajama, doprinijela je popularnosti tzv. ča-vala koji je zadobio

naklonost veoma široke publike. Nazvan prema glazbenoj top-ljestvici koja se emitirala na *Radiju Rijeci*, taj je glazbeni pokret iznimno pridonio popularizaciji regionalne kulture i promicanju svijesti o posebnosti i vrijednosti čakavskih govora na kojima su pisani tekstovi mnogobrojnih skladbi. Na širem su hrvatskom prostoru najpoznatiji predstavnici ča-vala bili Alen Vitasović (posebice tijekom suradnje sa skladateljem i tekstopiscem Livijem Morosinom), Dražen Turina Šajeta, s istoimenim glazbenim sastavom, te glazbeni sastav *Gustafi* na čelu s Edijem Maružinom.¹ Premda su svi ti glazbenici i njihovi uradci doprli do širega slušateljstva, titulu začetnika, odnosno oca ča-vala na istarsko-kvarnerskome području ipak je zaslužio netko drugi: Duško Jeličić, poznat i pod nadimkom Dule.

Duško Jeličić rođen je 1946. u Zagrebu. Njegov je otac bio iz Selca, a majka je bila rođena Zagrepčanka, zbog čega je Jeličić i rođen u zagrebačkome Trnju iako je njegova obitelj u to vrijeme živjela u Splitu. U tome je gradu Jeličić proveo prvih deset godina svojega djetinjstva, a zatim dolazi u Opatiju, gdje živi i danas. Taj se tekstopisac i pjevač već više od pedeset godina aktivno bavi glazbom, najprije kao član glazbenih sastava *Royali* (1965. – 1968.) i *Jučer nestali* (1968. – 1976.), a od 1976. sve do danas predvodi sastav *Bonaca*. Uz Jeličića u *Bonaci* su od samih početaka njegova supruga Silvana, vokalistica i klavijaturistica, te Edi Lazarić, također klavijaturist. Taj je sastav objavio dvije singl-ploče: *Opatijo, Opatijo* (1977.) i *Mačak z Voloskega* (1977.), te četiri albuma: *Pod Učkun, Ma va srce si mi ti, 30 let* (2008.) i *Cevul od porta* (2012.). Jeličić je ostvario suradnju i s mnogim drugim glazbenicima: s Ivom Robićem, Đurđicom Barlović, Tonyjem Cetinskim, Draženom Turinom Šajetom, Marijom Lipovšekom Battifacom, Antonijem Kristofićem, Davorom Grgurićem, Slavkom Sekulićem, s Puhackim orkestrom *Lovran*, s glazbenim sastavima *VIM*, *Neverin*, *Kolaž*, *Fortunal*, *Marinero band*, kao i s klapama *Vinčace*, *Kamik*, *Mareta* itd.²

Duško Jeličić autor je više desetaka zabavnih skladbi, uglavnom čakavskoga jezičnog izričaja i zavičajne tematike, a za mnoge je od njih dobio razne nagrade i priznanja. Njegova je pjesma *Beli, Cres i Lubenice* najizvođenija pjesma top-liste emisije *Glista* na *Radiju Rijeci* gdje se zadržala na top-ljestvici dulje od dvjesto tjedana, a pjesma *Moji škoji* u istoj je emisiji opstala sto tjedana. Sa svojim sastavom *Bonaca*, ali i samostalno i s drugim izvođačima, redovito nastupa na glazbenome festivalu *Melodije Istre i Kvarnera (MIK)*, na kojemu je triput dobio nagradu za najbolji tekst: za pjesme *Ne reči rogi ribaru* (1997.), *Pustil san ti trag* (2003.) i *Moji škoji* (2006.). Pjesma *Beli, Cres i Lubenice* (2000.) dobila je drugu nagradu stručnoga ocjenjivačkog žirija na *MIK*-u i nagradu *Novoga lista Beseda* za objedinjen tekst, glazbu i interpretaciju te najbolje oslikavanje primorskoga ugođaja. Druga je nagrada stručnoga ocjenjivačkog žirija na *MIK*-u dodijeljena i pjesmi *Ma ča će to mane* (2002.). Na *Čansonfestu*, na kojemu je također stalni sudionik, nagradu za tekst dobila je njegova pjesma *Ja ne bin niš promenil* (2013.), a na tome je festivalu Jeličić osvojio i prestižno festivalsko

1 Više o ča-valu v. u Kalapoš 2002 te Kalapoš Gašparac 2009, kao i na više mjesta u Žanić 2016.

2 Više v. u „Duško Jeličić Dule“ 2015; Jeličić 2016: 127; Prodan 2018.

priznanje, nagradu za najboljega kantautora i šansonijera, za pjesmu *Inpatadori* (2020.). Za svoj je glazbeni rad i doprinos Duško Jeličić nagrađen uglednim priznanjima struke: sastav *Bonaca* dobio je Plaketu Hrvatske glazbene unije (2009.), a Jeličić je povodom pedeset godina svoga glazbenog djelovanja primio posebno priznanje kao dio nagrade *Status* Hrvatske glazbene unije (2015.).³

Sastav *Bonaca* u velikoj je mjeri pridonio i promidžbi opatijskoga i općenito liburnijskog turizma te je postao jedan od njegovih zaštitnih znakova. Nastupali su i nastupaju u zemlji i inozemstvu, a uvijek se rado uključuju u različite humanitarne aktivnosti. Posebno se ističe angažman *Bonace* u karnevalskim događanjima na liburnijskome području, a Jeličić je pokretač opatijske maškarane *Balinjerade* i dugogodišnji meštar tamošnjega karnevala. Za svoj doprinos popularnoj glazbi, ali i prezentaciji liburnijskoga kraja i Opatije, Duško Jeličić dobio je godišnju Nagradu Grada Opatije povodom tri desetljeća svojega glazbenog djelovanja (2007.). Godine 2012. proglašen je počasnim građaninom Lovrana (odakle je njegova supruga), a iste je godine dobio Nagradu za životno djelo Grada Opatije.⁴

Katedra Čakavskoga sabora Lovran objavila je 2016. monografiju *Ne reči nikad rogi ribaru* (Jeličić 2016) u kojoj su sabrani svi tekstovi pjesama Duška Jeličića, počesto popraćeni autorovim komentarima o nastanku pojedinih tekstova, nagradama i priznanjima koje je za njih dobio, njihovim odjecima i sl. U zasebnome se poglavlju te knjige naslovljenome *Z druge strani zrcala* nalazi i niz Jeličićevih prozanih zapisa: autobiografske crtice, anegdote, vicevi, dosjetke i sl., a svi su ti prilozi pisani čakavštinom.

Duška Jeličića smatraju opatijskom legendom, pravom opatijskom glazbenom institucijom i često je istican kao jedan od zaštitnih simbola Opatije, uz bok kamelijama i *Djevojci s galebom*. Svoj specifični glazbeni izričaj u autorским djelima, temeljen na autohtonoj čakavštini, utkao je u skladbe o ljudima, ljepotama i simbolima liburnijskoga kraja. Premda je sam bio među začetnicima jednoga trenda, ča-vala, nije se obazirao na nove trendove niti je robovao kompromisima. Taj pjevač osebujna vokala nikad nije težio popularnosti na široj nacionalnoj razini, nego je do danas ostao čvrsto povezan sa svojim krajem, stvarajući uglavnom na svome zavičajnom idiomu. Sve je to doprinijelo pedesetogodišnjemu kontinuitetu njegova glazbenog stvaralaštva, kao i njegovu zasluženu statusu općepriznatoga istinskog promicatelja liburnijskoga identiteta i *domaće besede*.

2. Čakavština u stvaralaštvu Duška Jeličića

U ovome se radu donosi pregled i analiza fonoloških i morfoloških jezičnih značajki potvrđenih u tekstovima Duška Jeličića. Temeljni je izvor građe

3 Više o nagradama i priznanjima glazbene struke koje je primio Duško Jeličić v. u „Duško Jeličić Dule“ 2015; Jeličić 2016: 122, 127–128; Prodan 2018.

4 Više v. u „Duško Jeličić Dule“ 2015; Jeličić 2016: 130; Prodan 2018.

za ovo istraživanje bila monografija *Ne reči nikad rogi ribaru* (Jeličić 2016), a analiza je obuhvatila sve segmente knjige koje potpisuje Duško Jeličić. Cilj je istraživanja potvrđivanje pripadnosti idioma kojim se služi taj tekstopisac i pjevač ekavskom čakavskom dijalektu, odnosno liburnijskomu tipu čakavštine, karakterističnomu za opatijski i lovranski tip govora, a pritom će biti primijenjena metodologija temeljena na dijalektološkoj teoriji razlikovnosti. Pojam jezične razlikovnosti u hrvatskoj dijalektologiji uključuje kriterije različitih hijerarhijskih rangova koji su potvrđeni „samo u određenu sustavu ranga narječja ili dijalekta, ili u određenu arealu, skupini organskih govora, pojedinome organskom idiomu“ (Lukežić 1998: 13). Na temelju te metodologije u ovome su istraživanju ekscerpirani primjeri iz tekstova Duška Jeličića, a u njima potvrđene jezične značajke klasificirane su prema sljedećim hijerarhijskim razinama:⁵ kao alijeteti, kao alteriteti, ili kao sjeverozapadne čakavske jezične značajke⁶.

2.1. Općečakavske jezične značajke najvišega razlikovnog ranga

Među čakavskim značajkama najvišega razlikovnog ranga, odnosno alijetetima uobičajeno se na prvome mjestu izdvaja upitno-odnosna zamjenica za 'neživo' *ča*⁷ koja se u tekstovima Duška Jeličića u tome obliku potvrđuje u značenju upitne (*Ma ča će to mane?*; *ča delan sada*; *A ča je va onoj boce?*; *A ča ćeš storit...*), odnosno (*judi bi oteli / se ča njin se sanje, se ča su želeli; a kamoli / na ča drugo mislet; Gjedaju ča lagje da doplavaju ča daje; za si dani ča neću bit*

5 Alijetet je uobičajeni naziv za najveću jezičnu posebnost koja je obilježje samo jednoga narječja kao lingvističkoga sustava i pripada hijerarhijski najvišem rangu (termin je, na temelju definicija Žarka Muljačića, uveo Milan Moguš; usp. Moguš 1977: 20). Alijetet je „čista drugost“, odnosno „drugost od više njih“ (Moguš 1977: 20), to je „unikatni jezični znak“ (Lukežić 1998: 13) koji obilježava određeni sustav ranga narječja. Alteriteti su pak značajke koje nisu svojstvene samo jednomu narječju već i nekome od ostalih jezičnih sustava ili njegovim dijelovima; one, dakle, nisu vezane za određeni sustav „nego su nazočne u mnogima, ali ne i svima“ (Lukežić 1998: 13), a nazivaju se još i „drugosti od dvojice“ (Moguš 1977: 20). Budući da se alijetetima i alteritetima ne iscrpljuje razlikovnost unutar istoga jezika, Iva Lukežić uspostavlja kriterije još nižega ranga: arealne i lokalne jezične razlikovnosti. Ta dva tipa razlikovnosti pomoćni su kriteriji jer predstavljaju „razlikovne činjenice u organskim idiomima koje odaju pripadnost govorima u određenom geografskome, povijesnome i kulturnome arealu, te razlikovnosti svojstvene određenoj skupini govora ili samo određenu mjesnomu govoru“ (Lukežić 1998: 14).

6 Te su značajke specifične za „sjeverozapadni čakavski prostorno-jezični kompleks na prostoru hrvatske Istre i Kvarnera (na obali zaključno do Povila južno od Novoga Vinodolskoga i u zaobalju Ledenica, te na otocima Cresu, sjevernome dijelu Lošinja i istočnome dijelu Krka)“ (Lukežić 2012: 228), odnosno riječ je o značajkama autohtonih starosjedilačkih govora sjeverozapadnoga čakavskog areala (Lukežić 1998: 97–98).

7 Čakavsko narječje svoje je ime dobilo upravo prema toj zamjenici koja je njegova osnovna oznaka (Moguš 1977: 20), odnosno ona je njegov lingvistički reprezentant (Lukežić 1998: 15). Njzino postojanje najčešće se uzimalo kao prvi čakavski kriterij i najviša vrijednost pri određivanju pripadnosti određena govora čakavskomu narječju (Moguš 1977: 20; Lukežić 1998: 15). O potvrdama oblika zamjenice *ča*, kao i drugih oblika u tvorbi kojih ona sudjeluje, u nekim liburnijskim govorima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima v. u Moguš 1995: 261; Crnić Novosel i Nežić 2014: 23–24.

tu; lepi dnevni / ča smo skupa proživeli) i neodređene zamjenice (*ćemo ča popit*). Usto, potvrđeni su i neki oblici u tvorbi kojih sudjeluje zamjenica *ča*: prilog *zač* (*Zač je se va škuren; zač svetlo gori*), odnosno *zaš* (*Šinjor Pepić, zaš ste opljačkali banku?*); te neodređene zamjenice *niš* (*Ma ča nećeš ponutit mi niš za popit?; niš ne išće, niš mu ne rabi, / niš ne bi zel; niki niš nan ne more; ma ja Van niš ne znan; Pepić je celi dan lovil ribi i niš ni ćapal*) i *neč* (*neki neč mu nuti; ma vavek mi neč još fali; ja bin Vas neč pitala*), odnosno *neš* (*Ma život je pak neš drugo; Neš se čuje / more ni, / Neš se čuje / ne grmi*), kao i veznik *aš* (*Ala, movi se malo, / aš va hip pasat će.; Vetar ferma, se zbonaca / aš sope glazba limena.; Ako niš rad kumpanije / aš je slaje se va dva.; Aš kada te ona pogjeda / ne znaš je petak al sreda.; ne delajte se mona, aš ni ja nisan od čera*).

U Jeličićevim se tekstovima potvrđuje i čakavska značajka nepreventivne pune vokalizacije slaboga poluglasa (Moguš 1977: 20; Lukežić 1998: 24),⁸ koja se ovjerava u dosljednoj uporabi prijedloga *va* (uz nekoliko primjera s prijedlogom *v*: *v oče, v Opatije, v Reke, v ruke, v usta*)⁹ te priloga *kade* ‘gdje’ i *vavek* ‘uvijek’, zatim u oblicima zamjenice *ja*: *mane* GD, *manun* I, te u obliku glagola *važgat*: *važgal* pr. r. m. jd. i u imenici *pasić* ‘psić’.

8 Pod tim je nazivom u literaturi poznata čakavska preinaka „slabih“ fonema šva u puni vokal (usp. Lukežić 1998: 24–29; Vranić 2002: 42; Vranić 2005: 169; Lisac 2009: 18 itd.). U čakavskim su govorima preinake tzv. „slaboga“ fonema šva u puni vokal bile širega zahvata nego u preostalim dvama narječjima hrvatskoga jezika. O podrijetlu poluglasa, odnosno zapadnojužnoslavenskoga fonema *ə i njegovu odrazu u hrvatskim narječjima više v. u Lukežić 2012: 137–142. O njegovu razvoju u ekavskim čakavskim govorima v. u Vranić 2005: 169–176, a o njegovim refleksima u nekim liburnijskim govorima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tom čakavštinom v. u Moguš 1995: 261; Crnić Novosel i Nežić 2014: 24.

Nepreventivna puna vokalizacija slaboga poluglasa dio je čakavske tendencije jake vokalnosti u koju se ubrajaju još i povećan broj vokala (ovjera vokala zatvorene i otvorene artikulacije kojima se proširuje osnovni peterovokalni inventar), diftongacije te pojava popratnih vokala uz samoglasne sonante *r* i *l* (Moguš 1977: 23–34), no nijedna od tih značajki nije ovjerena u ovome istraživanju. Usp. i Crnić Novosel i Nežić 2014: 24.

9 Prijedlog *v* u čakavskim se govorima pojavljuje kao položajna inačica prijedloga *va* ispred riječi koje započinju vokalom, no distribucija tih položajnih inačica može biti i relativno slobodna, neovisna o tome kojim glasom započinje sljedeća riječ (Lukežić 1998: 25–26). Tijekom ranijih je istraživanja sjeveroistočnih istarskih govora utvrđeno da uporaba likova *va* i *v* ovisi o inicijalnome fonemu sljedeće riječi pa se *v* najčešće ovjerava ispred vokala ili glasa *r* (Vranić 2005: 255). To potvrđuju i gore navedeni primjeri, no u Jeličićevim je tekstovima zabilježeno dvostruko više primjera s prijedlogom *va* u spomenutim pozicijama: *va Ike, va Istre, va oneh, va onoj, va oštarije, va ovoj, va Rapce, va Rečinu, va rede, va rožicah*. S obzirom na nedosljednost i manji broj ovjera s prijedlogom *v* u tome položaju, ta značajka u ovome radu nije ubrojena među arealne (a što bi, da je dosljedno potvrđena, svakako bila jer se pojavljuje, kako je već istaknuto, u ekavskim sjeveroistočnim istarskim govorima, ali i u trsatsko-bakarskim govorima s crikveničkim idiomom). U novijoj se literaturi preinake prijedloga i prefiksa *və > va/v pripisuju općečakavskim inovacijama koje imaju širi opseg u sjeverozapadnome čakavskom kompleksu (Lukežić 2012: 229).

Dvojaka zamjena prednjega nazalnog samoglasnika * ϵ vokalima *e* i *a*, ovisno o njegovoj fonološkoj okolini, također je čakavska alijetetna značajka.¹⁰ U čakavskim liburnijskim govorima provodi se čakavska zamjena * ϵ vokalom *a* u poziciji iza palatala *j* (s naknadnom metatezom) u primjeru *zajik* (Vranić 2005: 178; Crnić Novosel i Nežić 2014: 24), no nijedan oblik te imenice nije ovjeren tijekom ovoga istraživanja. Zabilježeni su samo primjeri u kojima je * ϵ zamijenjen s *e* (npr. *ime*, *imen* G mn.), a tako je i u onim pozicijama u kojima je u nekim drugim čakavskim govorima moglo doći do zamjene * ϵ s *a* (npr. *počet*, *žejna* N jd. ž.). Usto, u Jeličićevim su tekstovima potvrđeni i primjeri sa starom zamjenom, odnosno prijeglasom jata u *a* iza palatala,¹¹ npr. *njazlo*, *jadi* 3. l. jd. prez., *jadiš* 2. l. jd. prez.

Temeljni klasifikacijski strukturalni kriterij za određivanje pripadnosti pojednoga čakavskoga govora nekomu dijalektu refleks je jata (Brozović 1988: 87; Lisac 2009: 30).¹² Liburnijski su govori na osnovi refleksa jata, odnosno dosljednosti njegove ekavske zamjene u leksičkim korijenskim, tvorbenim i gramatičkim morfemima, uvršteni u ekavski čakavski dijalekt te njegov sjeveroistočni istarski poddijalekt (Vranić 2005: 165, 325). U građi analiziranoj tijekom ovoga istraživanja dosljedna je ekavska zamjena jata potvrđena:

a) u leksičkim korijenskim morfemima: *beli*, *bregi* N mn., *breme*, *cel*, *cepat*, *čovjek*, *črešnji* N mn., *deca*, *del*, *delat*, *dreva* A mn., *lepa* N jd. ž., *leto*, *leva* 3. l. jd. prez., *levo* pril., *meste* L jd., *mreža*, *obed*, *peske* L jd., *pobeć*, *pondejak*, *poseć*, *posteja*, *poveda* 3. l. jd. prez., *prej* prij. i pril., *preko* prij., *pilepak*, *proleće*, *promenil* pr. r. m. jd., *sedin* 1. l. jd. prez., *smeju* 3. l. mn. prez., *smet*, *sreća*, *sreda*, *sused*, *svećarice* N mn., *svet*, *svetlo*, *trebalo* pr. r. s. jd., *verovat*, *vetar*, *vreme*, *vezda*, *žlepci* I mn. itd.;

10 O podrijetlu i razvoju prednjega nazalnog vokala * ϵ u sustavima hrvatskoga jezika v. u Moguš 1977: 35; Lukežić 1998: 30–32; Vranić 2002: 43–44; Vranić 2005: 177; Lukežić 2012: 132.

11 Preglašavanje jata u *a* iza palatalnih suglasnika provodilo se istodobno s mijenom * $\epsilon > a$ iza palatala. U čakavskim je govorima ta promjena bila dosljednija te se u njima ovjerava veći broj primjera s prijeglasom jata u *a* iza palatala koji nisu zabilježeni u drugim sustavima hrvatskoga jezika. Usp. Moguš 1977: 35, 37; Vranić 2005: 177; Lukežić 2012: 131. O prijeglasima jata u *a* iza palatala u liburnijskim čakavskim govorima v. u Moguš 1995: 261; Vranić 2005: 178, a o potvrdama zabilježenima u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 27.

12 O podrijetlu i razvoju vokala koji se tradicionalno naziva jatom u sustavima hrvatskoga jezika više v. u Lukežić 2012: 144–172. M. Moguš ustvrdio je da se čakavsko narječje „kao cjelina odlikuje kod ove izoglose (refleksa jata, op. I. N.) svojstvenom sustavnošću. Ta se sustavnost manifestira 1) ikavsko-ekavskom zakonitošću i 2) ekavskom, ikavskom ili jekavskom konsekventnošću“ (Moguš 1977: 43).

Detaljnije o odrazu jata u liburnijskoj čakavštini v. u Moguš 1995: 261–262, 263; Vranić 2005: 67–164, a o situaciji zabilježenoj u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 25–27.

b) u tvorbenim morfemima:¹³ u infinitivnim osnovama glagola: *dišet, letet, mislet, potrpēt, razumēt, vidēt, volet, zapret, zaškuret, živet* itd.; u prezentskim osnovama glagola: *živemo* 1. l. mn. prez.; kao reliktni morfemi duala: *dve*; na početku priloga: *dole, gore, kade, nutre, okole, pokle/potle, skroze, vane* itd.

c) u gramatičkim morfemima

– DL jd. imenica ž. r., ličnih zamjenica i povratne zamjenice: *butigerice, duše, kuće, matere, Pepine* itd.; *arije, barke, bičiklete, boce, bonace, butige, glave, Ike, Istre, klupe, kuhinje, noće, Opatije, oštarije, Reke, ruke, srede, stomanje, škinje* itd.; *mane, sebe* itd.;

– L jd. imenica m. i s. r.: *centre, kanale, karnevale, Kastve, kraje, Kvarnere, Lovrane, marune, mire, peske, porte, raje, sne, sude, svete, škoje, štacijone, šufite, živote* itd.; *čude, meste, more, sele, srce, sunce, zelenile* itd.;

– L mn. imenica m. i s. r.: *leteh, prsteh, putičeh, vlaseh*;

– GL mn. svih triju rodova riječi pridjevsko-zamjeničke deklinacije: *drugeh, isteh, koloraneh, lepeh, mojeh, našeh, nekeh, oneh, seh, tvojeht* itd.;

– u komparativima i superlativima pridjeva (i priloga): *kašneje pril., stareji N mn. m.; najvažneje pril.*

Prilikom raščlambe građe potvrđena su i neka odstupanja od ekavskoga refleksa jata, ponajprije u korijenskim morfemima: u imenici *divojka*, glagolu *jist* i svim njegovim oblicima (npr. *jil* pr. r. m. jd., *pojidaht* 2. l. jd. imp., *zajist* itd.) te obliku glagola *tirat* (*tiramoh* 1. l. mn. prez.). Tu je riječ o primjerima sa stalnom ikavskom zamjenom jata zabilježenima u gotovo svim govorima ekavskoga čakavskog dijalekta, mada u sjeveroistočnim istarskim govorima, kojima pripadaju i liburnijski idiomi, nema nijednoga stalnog ikavizma (Vranić 2005: 129). U tvorbenim su morfemima zabilježeni ikavski odrazi jata u prijedlogu *puli* te u infinitivnim osnovama glagola u primjerima *oćutili* pr. r. m. mn. i *zaćr-nit*. U gramatičkim je morfemima ovjereno jedno odstupanje: u L jd. imenice s. r. *more*, pored potvrde s gramatičkim morfemom *-e* kao izravnom kontinuantom jata, pojavljuje se i oblik *moru* s novijim morfemom *-u*.

U stvaralaštvu Duška Jeličića potvrđena je konsonantska alijetetna osobitost čakavskoga narječja poznata kao slabljenje napetosti šumnika koji zatvara slog.¹⁴ Ona se u analiziranoj građi ovjerava u sljedećim primjerima: *h* prij., *hote*

13 Kategorije s ekavskim refleksom jata u tvorbenim i gramatičkim morfemima preuzete su prema klasifikaciji predstavljenoj u monografiji *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi* Silvine Vranić (Vranić 2005: 144–158). Tijekom ovoga istraživanja nisu zabilježene ovjere s refleksom jata u tvorbenim morfemima imenica, kao ni u gramatičkim morfemima I mn. svih triju rodova riječi pridjevsko-zamjeničke deklinacije, ali je tijekom ranijih istraživanja i u tim kategorijama potvrđen ekavski odraz jata u liburnijskim govorima (v. Vranić 2005: 130–131, 156–157), kao i u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima (v. Crnić Novosel i Nežić 2014: 25–26).

14 O izmjenama šumnika u određenome tipu sljedova na početku zatvorenih slogova u čakavskim govorima više v. u Moguš 1977: 84–89; Lukežić 1998: 38–41; Vranić 2002: 58–60; Lukežić 2012: 102–110. O potvrđama te pojave u nekim liburnijskim govorima te u nekim

2. l. mn. imp., *jena* N jd. ž., *jenega* A jd. m., *jeno* pril., *lahko* pril., *neš* (ali i *neč*), *niš*, *polna* G jd., *pošne* 3. l. jd. prez., *sejno/sejeno* pril., *trejset*, *zaš* (ali i *zač*)¹⁵. Uz dvostrukosti u primjerima *neš* i *neč* te *zaš* i *zač*, u dijelu primjera zabilježeno je i neprovođenje zamjene *č* > *š* u očekivanim pozicijama, npr. *kačka*, *lačna* N jd. ž., *mačka* i sl.

Alijetetna je čakavska značajka i poseban oblik pomoćnoga glagola *bit* koji se rabi za tvorbu kondicionala (*bin*, *biš*, *bi*, *bimo*, *bite*, *bi*), a u toj se morfološkoj osobitosti ogleda arhaičnost i konzervativnost čakavskoga narječja.¹⁶ Takav je oblik glagola *bit* u tvorbi kondicionala ovjeren i u Jeličićevim tekstovima: *bin ćapal*, *bin prišal*, *bin mogla*, *bin pitala*, *biš hodil*, *biš potopil*, *biš otela*, *bi se važgal*, *bi jila*, *bi se reklo*, *bite šla* itd.

Status alijetetne značajke u čakavskim govorima imaju i neki tipovi akcenatskih sustava.¹⁷ Budući da tekstovi u polazišnome izvoru građe za ovo istraživanje (Jeličić 2016) nisu akcentuirani, na temelju njih ne može se zaključivati o akcenatskome sustavu idioma na kojemu su nastali, pa tako ni o eventualnoj podudarnosti s opisima akcenatskih sustava potvrđenih u liburnijskim govorima tijekom ranijih istraživanja. U većemu je dijelu tih govora (npr. u mjesnim govorima Ičića, Ike, Oprića, Dobreća, Lovrana, Lignja, Tuliševice, Lovranske Drage, Medveje, Kraja, Antona, Sučića, Obrša, Grabrove, Mošćeničke Drage, Mošćenica, Kalca...) utvrđen „stari troakcenatski sustav sa zadržanim nenaglašenim duljinama u kojima sva tri čakavska akcenta stoje u inicijalnim, medijalnim i finalnim slogovima, pri čemu se čakavski akut javlja u kategorijama u kojima je nastao u mlađemu starojezičnom podrazdoblju“ (Vranić 2005: 227–229),¹⁸ a u manjemu je broju govora (u mjesnim govorima Rukavca, Voloskoga i Opatije) detektiran stariji troakcenatski sustav „s prednaglasnim i zanaglasnim duljinama i s ograničenjem za pojavu čakavskoga akuta na ultimi“ (Vranić 2005: 232–233).

---

književnoumjetničkim tekstovima pisanima tom čakavštinom v. u Moguš 1995: 260, 261; Crnić Novosel i Nežić 2014: 28.

15 Pojava slabljenja šumnika očituje se na nekoliko stupnjeva: „a) na istome stupnju unutar kategorije šumnika, zamjenom najnapetijih afrikata ili okluziva manje napetim frikativnim šumnicima, b) za jedan, dva ili tri stupnja, zamjenom afrikata ili okluziva sonantima različite artikulacijske težine, c) potpunom redukcijom afrikata ili okluziva koji zatvaraju slog, čime se sporni zatvoreni slog definitivno otvara“ (Lukežić 1998: 40). U skladu s tom definicijom iz Jeličićevih su tekstova izdvojeni primjeri koji potvrđuju kako različite zamjene šumnika, tako i njihovu redukciju.

16 Uporaba takvih oblika glagola *bit* često je opisivana kao najznačajnija čakavska morfološka osobitost pa se stoga opravdano ubraja u kriterije najvišega ranga za određivanje pripadnosti govora čakavskomu narječju (usp. Finka 1971: 60; Moguš 1977: 100; Brozović 1988: 84; Lukežić 1996: 159; Lukežić 1998: 41–42; Lisac 2009: 17, 27). O ovjerama uporabe toga glagolskog oblika u nekim liburnijskim govorima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima v. u Moguš 1995: 264; Crnić Novosel i Nežić 2014: 28–29.

17 Više o tome v. u, primjerice, Moguš 1977: 44–63; Lukežić 1998: 32–38; Vranić 2005: 225–239.

18 O potvrdi takvoga troakcenatskog sustava u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 27.

2.2. Čakavske jezične značajke nižega razlikovnog ranga

Alteritetna su čakavska konsonantska osobitost rezultati primarne i sekundarne jotacije dentala *d* u skupinama *dj, *daj, *zgi, *zgaj, *zdi, *zdaj, odnosno nepostojanje afrikate *ž* u tim pozicijama.¹⁹ Tijekom ovoga je istraživanja u svim zabilježenim primjerima ovjeren *j* kao rezultat jotacije skupine *dj*: *mej* prij., *nagrajena* N jd. ž., *slaja* N jd. ž., *slaje* pril., *trji* N jd. m., *tujine* L jd., *žejna* N jd. ž., a *j* je ovjeren i u jednome romanizmu: *jir* ‘đir; krug, obilazak, šetnja’. Kao rezultat jotacije skupine *zdi* potvrđena je skupina *žj*: *dažju* D jd., ali i samo *ž*: *dažit*.

U tekstovima Duška Jeličića dočetni je slogovni *-l* zadržan, odnosno neizmijenjen u svim relevantnim kategorijama, što se ubraja u alteritetna čakavska obilježja.²⁰ Takva je situacija u skladu s ranijim spoznajama o razvoju te jezične značajke u govorima sjeveroistočnoga istarskoga ekavskog poddijalekta, odnosno u liburnijskoj čakavštini (Vranić 2005: 243–244, 329), kao i s ovjerama zabilježenima u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tome idiomu (Crnić Novosel i Nežić 2014: 29). U analiziranoj su građi potvrđeni primjeri sa zadržanim dočetnim *-l*: a) na dočetu finalnoga sloga u jd. m. r. glagolskoga pridjeva radnoga: *bil*, *dal*, *držal*, *hodil*, *igral*, *jubil*, *kupil*, *lovil*, *moral*, *navadil*, *oplel*, *pil*, *pobegal*, *prišal*, *rekal*, *spal*, *štufal*, *tekal*, *volel*, *zakantal*, *zel*, *zgojil*, *živel* itd.; b) na dočetu finalnoga sloga osnova imenica, pridjeva, priloga i prijedloga: *del*, *facol*, *kabal*, *kampanil*, *maeštral*, *sol*, *val*, *žal* itd.; *cel*, *vesel*; *pol*, *žal*; *okol*, *pul*.²¹

Alteritetna je čakavska značajka i prijelaz, odnosno fonetska neutralizacija dočetnoga *-m > -n*,²² koja se u Jeličićevim tekstovima dosljedno provodi u gramatičkim morfemima: a) u 1. l. jd. prezenta glagola: *arivan*, *bušan*, *čekan*, *ćutin*,

19 O podrijetlu i razvoju tih konsonantskih skupina te o statusu fonema /*ž*/ u hrvatskim narječjima v. u Lukežić 2012: 34–35, 42–44, 188, 197. O razvoju tih konsonantskih skupina u čakavskome narječju v. u Moguš 1977: 64; Lukežić 1998: 85–87; Lukežić 2012: 226; a o njihovu statusu u nekim liburnijskim govorima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima v. u Moguš 1995: 262; Crnić Novosel i Nežić 2014: 27–28.

20 Više o podrijetlu i razvoju dočetnoga slogovnog *-l* u sustavima hrvatskoga jezika, s posebnim osvrtom na ekavske čakavske govore, v. u Vranić 2005: 241–242.

21 Primjeri s očuvanim dočetnim slogovnim *-l* u kategoriji dočetka medijalnoga sloga osnove imenica, pridjeva, priloga i glagola nisu ovjereni tijekom ovoga istraživanja, ali zabilježeni su tijekom drugih istraživanja liburnijske čakavštine i nekih književnoumjetničkih tekstova pisanih tim idiomima; usp. Moguš 1995: 262; Vranić 2005: 243; Crnić Novosel i Nežić 2014: 29.

22 Prijelaz se dočetnoga *-m > -n* obično ubraja u adrijatizme, a taj je termin za niz jezičnih pojava tipičnih za govore priobalja i zaobalja uveo Dalibor Brozović (Brozović 1988: 84). Osim prijelaza *-m > -n* adrijatizmima se smatraju i zamjena *l > j* (o kojoj će biti riječi kasnije u ovome radu), zamjene *č > š* i *c > s*, skraćivanje dugoga *r*, cakavizam i još neke druge pojave (Brozović 1988: 84). O prijelazu dočetnoga *-m > -n* u nastavcima promjenjivih riječi te na dočetu nepromjenjivih riječi u sustavima hrvatskoga jezika v. u Moguš 1977: 79–82; Brozović 1988: 84; Lukežić 1998: 87–88; Vranić 2002: 64; Lisac 2009: 109 i dr., a o situaciji u nekim liburnijskim govorima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima v. u Moguš 1995: 262; Crnić Novosel i Nežić 2014: 29.

dobijen, držin, govorin, gren, hitin, iman, išćen, jubin, moran, najden, niman, obrnen, otpren, prosin, rečen, san, spametin, škerčan, verujen, vidin, volin, zagrlin, zbudin, znan itd.; b) u 1. l. jd. oblika glagola *bit* za tvorbu kondicionala: *bin*; c) u L jd. imeničkih riječi m. i s. r.: *plaven, praven, prven, suhen, škuren* itd.; d) u I jd. imeničkih riječi svih triju rodova: *armunikun, barkun, glason, jančićen, jenun, kampanjun, košon, mačkon, mićun, mojen, mrežun, mužen, njun, obedon, ovcun, pason, Pepičen, poneštrun, velen, vetron, vraton, vrujun* itd.; e) u D mn. imenica m. i. ž. r. (primjeri za s. r. nisu ovjereni u građi): *banjinon, juden, urednikon; malican*. Ta je promjena ovjerena i na dočetu nepromjenjive riječi u primjeru *baren* te u leksičkome morfemu u primjeru *sran*.²³

Delateralizacija, odnosno zamjena $\acute{l} > j$ koja je tipična za liburnijske govore, a potvrđena je i u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tim govorima (Moguš 1995: 262; Vranić 2005: 251, 330; Crnić Novosel i Nežić 2014: 30), zabilježena je u velikome broju primjera u analiziranoj građi: *boje pril., daje pril., dopejal* pr. r. m. jd., *gjedat*,²⁴ *famije* G jd., *jubav, jubit, judi* N mn., *kapju* A jd., *lagje pril., pejat, pondejak, posteja, škoji* N mn., *škripju* 3. l. mn. prez., *voja, zadovoljno pril., zemja, zibje* 3. l. jd. prez., *žeja, živjenja* G jd., *žujaj* 2. l. jd. imp.; uz malobrojna odstupanja u kojima se ona ne provodi: *trpežljiv* N jd. m., *voljenu* A jd. ž., *zagrljeni* N mn. m. U primjeru *ulika* potvrđena je depalatalizacija, tj. zamjena $\acute{l} > l$.²⁵

Stara je konsonantska skupina *čr*²⁶ u Jeličićevim tekstovima neizmijenjena: *črčki* G mn., *črešnji* N mn., *črjene* N mn. ž., *črn, črnika, začrnit* itd.; a ovjerena je i alteritetna konsonantska skupina *šč*:²⁷ *blešći* 3. l. jd. prez., *išćen* 1. l. jd. prez.,

23 M. Moguš ustvrdio je da je u nastavcima i nepromjenjivim riječima posve irelevantna fonetska realizacija te *-m* i *-n* prestaju oponirati i značenjski je sasvim svejedno kako će se fonetski ostvariti. S druge strane, smatra isti autor, kod „završetka leksičkoga morfema ne može doći do neutralizacije fonema *-m* i *-n* jer od njihova izbora ovisi ili može ovisiti značenje. To znači da u takvim pozicijama *m* i *n* oponiraju. Zato se završno *-m* u primjerima kao *sám, sram, dim, grom, kum* i sl. ne može zamjenjivati sa *-n* jer je ostvarena ili ostvariva razlika između *sám* i *san, sram* i *sran, dim* i *din, grom* i *gron, kum* i *kun* i sl.“ (Moguš 1977: 81). Ipak, u većemu broju čakavskih govora i u pojedinačnim leksičkim morfemima dočetni *-m* prelazi u *-n*, upravo u primjerima kao što je tijekom ovoga istraživanja ovjereni *sran*, zatim u imenici *Vazan* i sl. To je moguće jer u njima unatoč promjeni dočetnoga *-m* u *-n* ne dolazi do promjene značenja. Usp. i Lukežić 1998: 88.

24 U oblicima glagola ‘gledati’ najčešće dolazi do promjene *gl > gĺ*, a zatim se $\acute{l}$ delateralizira, npr. *gjedaj* 2. l. jd. imp., *gjedal* pr. r. m. jd., *nagjedan* 1. l. jd. prez., *pojeda* 3. l. jd. prez. itd. Zabilježeni su ipak i primjeri bez promjene *gl > gĺ*: *gleda* 3. l. jd. prez. (uz *gleda*), *gledan* 1. l. jd. prez. (uz *gjedan*).

25 Premda je zamjena $\acute{l} > l$ ili prava depalatalizacija sustavna u kajkavskim govorima, ona se u određenome broju primjera ovjerava i u ekavskim čakavskim, pa tako i u liburnijskim govorima (Vranić 2005: 249). Usp. i Vranić 2005: 251; Crnić Novosel i Nežić 2014: 30.

26 O razvoju skupine *čr* u čakavskim govorima v. u Moguš 1977: 83; Lukežić 1998: 92; Vranić 2002: 61–62, a o njezinu statusu u nekim liburnijskim govorima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tom čakavštinom v. u Moguš 1995: 262; Crnić Novosel i Nežić 2014: 30.

27 O podrijetlu i razvoju skupine *šč* u sustavima hrvatskoga jezika v. u Moguš 1977: 83; Brozović 1988: 83; Lukežić 1998: 85; Vranić 2002: 61; Lukežić 2012: 41. O čakavizmu u nekim

popušćaju 3. l. mn. prez., *pušćen* N jd. m., *šćap* itd. U primljenicama su potvrđene konsonantske skupine *šk*, *šp* i *i št*:²⁸ *boškarin*, *ješka*, *maškarat*, *ofriška* 3. l. jd. prez., *polaškat*, *škalun* I jd., *škerci* G mn., *škinu* A jd., *škvat*, *škoji* N mn., *škuro* pril., *škužal* pr. r. m. jd. itd.; *špjegali* pr. r. m. mn., *špjegat*, *fešta*, *furešti* N mn., *gušt*, *jušto* pril., *kontreštat*, *maštral*, *oštarija*, *poneštru* A jd., *štacijone* L jd., *štorija*, *štužno* pril. itd.

Alteritetnoj razini razlikovnosti pripadaju i različita moguća razrješenja konsonantskih skupina s inicijalnim *v* nakon redukcije poluglasa:²⁹ a) inicijalni je *v* utrnut ispred šumnika: *vs > s*: *saki* N jd. m., *sagdere* pril., *sakuda* pril., *si* N mn. m., *sejno/sejeno* pril. itd.; *vz > z*: *zel* pr. r. m. jd., *zgojil* pr. r. m. jd., *zima* 3. l. jd. prez.; *vč > č*: *čera* pril.; te ispred sonanta *n*: *nutre* pril.; b) inicijalni je *v* zadržan ispred šumnika *s* i sonanta *l*: *vas* A jd. m.; *vlaseh* L mn. Utrnuće se *v* ovjerava i u konsonantskome slijedu sa sonantom *r* ili samoglasnim *ɣ* u istome ili sljedećem slogu:³⁰ *črčki* G mn., *otrdnut*, *trdo* pril.

U oblicima prezenta glagola *moć* provodi se rotacizam:³¹ *moren* 1. l. jd. prez., *moreš* 2. l. jd. prez., *more* 3. l. jd. prez., *morete* 2. l. mn. prez., *moru* 3. l. mn. prez.; kao i u prilogu *morda*, a ta je pojava zabilježena i u navesku u prilozima *negdere* i *sagdere*. U prezentu glagola prefigiranoga od glagola **iti* ovjerena je skupina *jd*:³² *najden* 1. l. jd. prez., *najde* 3. l. jd. prez.

U analiziranoj je građi potvrđeno ujednačavanje prijedloga i prefikasa *iz* i *s* u *z*:³³ *zad* prijr., *zbonaca* 3. l. jd. prez., *zdricat*, *zduvat*, *zmešal* pr. r. m. jd., *zmutit*, *znima* 3. l. jd. prez., *zvicijan* N jd. m. itd.; koji se, ovisno o fonološkoj okolini,

---

književnoumjetničkim tekstovima nastalima na liburnijskim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 30.

28 Više o konsonantskim skupinama *šk*, *šp*, *št* u čakavskim govorima v. u Moguš 1977: 83; Vranić 2002: 62, a o njihovim potvdama u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 30.

29 Više o različitim mogućim razrješenjima konsonantskih skupina s inicijalnim *v* nakon redukcije poluglasa v. u Lukežić 1998: 89–93; Vranić 2005: 255–262; Lukežić 2012: 86–102. O situaciji u liburnijskim govorima v. u Moguš 1995: 260; Vranić 2005: 256–258, 260–261; a o zabilježenim potvdama u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 31.

30 Više o tome v. u Vranić 2002: 63; Vranić 2005: 262–263, a o potvdama u liburnijskoj čakavštini, kao i u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tim idiomima v. u Vranić 2005: 262; Crnić Novosel i Nežić 2014: 31.

31 Više o rotacizmu, zamjeni intervokalnoga frikativa *ž* sonantom *r* u prezentskoj osnovi glagola 'moći' v. u Lukežić 1998: 93; Vranić 2002: 63; Lukežić 2012: 202. O provođenju te promjene u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na liburnijskim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 31.

32 O razvoju skupine *jd* u prezentu glagola prefigiranih od glagola **iti* u hrvatskim narječjima v. u Lukežić 1998: 93–93; Vranić 2002: 63; Lukežić 2012: 199–200, a o potvdama te značajke u nekim tekstovima pisanima liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 31.

33 O podrijetlu i razvoju tih prijedloga i prefikasa više v. u Lukežić 1998: 93; Vranić 2005: 271–276. O njihovu razvoju u liburnijskim govorima i ovjerama iz nekih književnoumjetničkih tekstova nastalih na tim idiomima v. u Vranić 2005: 272; Crnić Novosel i Nežić 2014: 31–32.

mogao i obezvučiti: *skriješ* 2. l. jd. prez., *speče* 3. l. jd. prez., *spićujete* 2. l. mn. prez., *spod* prij., *spred* prij., *strudin* 1. l. jd. prez. itd.; a zabilježena je i njegova pozicijski uvjetovana inačica š: š *njin*, š *njimi*. U Jeličićevim su tekstovima ovjereni i primjeri s prijedlogom, odnosno prefiksom *zi*: *zibirat*, *zibrali* pr. r. m. mn., *zibrat*, *zibre* 3. l. jd. prez., *zileglo* pr. r. s. jd., *zisule* pr. r. ž. mn., *ziteklo* pr. r. s. jd. itd., što je sve u skladu s ranijim istraživanjima liburnijskih govora u kojima je potvrđeno izjednačavanje *vi*, *iz* i *s* u *z*, kao i uporaba prijedloga, odnosno prefiksa *zi* (Vranić 2005: 272, 275).

Na morfološkom je planu veći broj čakavskih alteritetnih značajki povezan s množinskim gramatičkim morfemima imenica. U Jeličićevim se tekstovima ovjerava neproširena osnova u množini imenica m. r.:³⁴ *boki*, *bregi*, *brki*, *mrzi*, *nosi*, *puti*, *rodi*, *rogi*, *vali*, *žali* itd. Potvrđen je ništični morfem u G mn. imenica svih triju rodova:³⁵ m. r. *jamac*, *prasad*; s. r. *imen*, *let*, *vrat*; ž. r. *brageš*, *malic*, *nog*, *rožic*, *šeteman*. Usto, u G mn. imenica svih triju rodova zabilježen je i morfem *-i*: m. r. *balunići*, *črčki*, *dani*, *festivali*, *puti*, *škerci*; s. r. *jaji*; ž. r. *stvari*. Liburnijski se govori odlikuju morfološki konzervativnim sustavima u kojima je zadržana nejednakost gramatičkih morfema DLI mn. imenica svih triju rodova,³⁶ a to je potvrđeno i tijekom ovoga istraživanja: u D mn. imenica m. r. ovjereni su morfemi *-on* i *-en*: *banjinon*, *urednikon*; *juden*; u D mn. imenica ž. r. morfem *-an*: *malican* (primjeri za s. r. nisu zabilježeni); u L mn. imenica m. i s. r. morfem *-eh*:³⁷ *prsteh*, *putičeh*, *vلاهeh*; *leleh*; u L mn. imenica ž. r. morfem *-ah*: *gradelah*, *melodijah*, *rožicah*, *rukah*, *trapericah*; u I mn. imenica m. r. morfem *-i*: *bekari*, *bušići*, *festivali*, *lovci*, *žlepci* (primjeri za s. i ž. r. nisu zabilježeni).

Značajka je nižega razlikovnog ranga i okrnjeni infinitivni oblik glagola u kojemu se izostavlja dočetni vokal *-i*, a koja se potvrđuje u velikome broju

34 O podrijetlu i razvoju množinskih oblika imenica m. r., odnosno o (ne)ovjeravanju nerelacijskoga morfema *-ov-* ili *-ev-* u sustavima hrvatskoga jezika v. u Lukežić 1998: 129; Vranić 2005: 303–304; Lukežić 2015: 204. O tzv. kratkoj množini imenica m. r. u liburnijskoj čakavštini i u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tim govorima v. u Moguš 1995: 263; Vranić 2005: 304; Crnić Novosel i Nežić 2014: 32.

35 O gramatičkim morfemima za G mn. imenica svih triju rodova, njihovu podrijetlu i razvoju u sustavima hrvatskoga jezika više v. u Kapović 2010: 102–105; Lukežić 2012: 59, 63–64. O morfemima za G mn. imenica m. i s. r. u ekavskim čakavskim govorima v. u Vranić 2005: 303–307, a o potvrđama gramatičkih morfema u G mn. imenica svih triju rodova u nekim liburnijskim idiomima i u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na njima v. u Moguš 1995: 263–264; Crnić Novosel i Nežić 2014: 32.

36 O podrijetlu i razvoju gramatičkih morfema za DLI imenica svih triju rodova u sustavima hrvatskoga jezika v. u Lukežić 1998: 94–96; Vranić 2005: 309–316. O gramatičkim morfemima zabilježenima u tim padežima u liburnijskoj čakavštini v. u Moguš 1995: 263–264; Vranić 2005: 309–310, 312, 314–315; a o situaciji ovjerenju u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tim tipom čakavštine v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 32–33.

37 Premda je u ranijim istraživanjima u dijelu liburnijskih govora (npr. u govorima Ike, Opatije i Voloskoga) zabilježeno da se u L mn. imenica m. i s. r. pojavljuje morfem *-ah* koji se uvodi analogijom prema morfemu za L mn. imenica ž. r. (Vranić 2005: 310), a isto je ovjerenju i u analizi nekih književnoumjetničkih tekstova nastalih na tim idiomima (Crnić Novosel i Nežić 2014: 33), tijekom ovoga istraživanja taj morfem nije zabilježen kod imenica m. i s. r.

primjera u analiziranoj građi: *bit, čut, čakulat, dat, delat, imet, jist, jubit, letet, mislet, nać, naslišat, obrnut, parićat, pit, pobrat, poć, porabit, potegnut, prit, pustit, reć, stat, špjegat, teć, toćat, uživat, videt, zakantat, zamućat, zazvat, znat, živet* itd. Ista je pojava zabilježena i u glagolskome prilogu sadašnjemu: *gjedajuć, lasteć, misleć, žmeć*.³⁸ Ovjerena su međutim i odstupanja u dvama primjerima infinitiva: *dati* i *zvati*.

2.3. Značajke sjeverozapadnoga čakavskog areala

Osim alijetetnih čakavskih jezičnih značajki te alteritetnih značajki koje se pojavljuju u čakavskome, ali i u drugim dvama hrvatskim narječnim sustavima, tijekom ovoga je istraživanja potvrđen i nemali broj jezičnih obilježja svojstvenih sjeverozapadnim čakavskim govorima,³⁹ što je areal kojemu pripadaju i liburnijski govori.

Djelomično održanje deklinacije nekadašnjih nepalatalnih osnova u G jd. te NAV mn. imenica ž. r. zabilježeno je u sjeverozapadnim čakavskim govorima,⁴⁰ a u stvaralaštvu Duška Jeličića u tim padežima prevladava gramatički morphem *-i*, nekadašnji alomorf nepalatalne deklinacije: u G jd. *glavi, gori, fešti, karti, koži, lepoti, materi, mreži, poneštri, potrebi, sreći, šumi, vodi* itd.; u N mn. *barki, burī, črešnji, figi, kački, neveri, noni, ribi, ruki, šparugi* itd.; u A mn. *bedastoći, cesti, čeli, kalceti, monadi, nagradi, nogi, strani, zvezdi* itd. U dijelu je imenica u tim padežima zabilježen i morphem *-e*, ponajprije u onih kojima osnova završava na *c* ili *j*: G jd. *kumpanije, oštarije, polovice*; N mn. *bonace, otročice, ovčice, ribice, smešice, svećarice, šimije, zvezdice* itd.; A mn. *rožice, štorije, žajice*; ali isto tako i u imenica s drugačijim dočekom osnove: G jd. *none, škvadre, Učke* (ali i *Učki*) i G jd. *palache*; N mn. *ćakule, divojke, kadine, nevere*; A mn. *koltrine, maškare, obale*. S druge strane, i u nekih imenica s dočekom na *c* ili *j* ovjeren je morphem *-i*: G jd. *voji*; A mn. *deboleci*. Sve je to u skladu s ranijim opservacijama o toj jezičnoj značajci u većini liburnijskih govora, kao i s potvrdama iz nekih knji-

38 O ovjerama krnjih infinitiva i glagolskih priloga sadašnjih u liburnijskoj čakavštini i u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tim idiomima v. u Moguš 1995: 264; Crnić Novosel i Nežić 2014: 33.

39 Jezične su značajke koje se ovdje navode dobivene povezivanjem popisa značajki tipičnih za starosjedilačke govore sjeverozapadnoga čakavskog areala koje Iva Lukežić navodi u monografiji *Govori Klane i Studene* (Lukežić 1998: 98–120) i popisa značajki specifičnih za sjeverozapadni čakavski prostorno-jezični kompleks koji ista autorica donosi u monografiji *Zajednička povijest hrvatskih narječja. I. Fonologija* (Lukežić 2012: 228–230). Takav je objedinjen popis sjeverozapadnih čakavskih jezičnih značajki već bio učinkovito primijenjen u jezičnoj analizi nekih književnoumjetničkih tekstova nastalih na liburnijskim idiomima (v. Crnić Novosel i Nežić: 2014: 33–35) pa je stoga preuzet i u ovome radu.

40 Ta se značajka smatra snažnim obilježjem ekavskih čakavskih govora: uz dosljednost ekavskoga odraza jata ubraja se u tipične jezične značajke ekavskoga čakavskog dijalekta u odnosu na druge čakavske dijalekte. O podrijetlu i razvoju gramatičkih morfema u G jd. i NAV mn. imenica ž. r. te A mn. imenica m. r. v. u Lukežić 1996: 161; Vranić 2005: 289–296; Lukežić 2012: 228.

ževnoumjetničkih tekstova koji su njima pisani (Moguš 1995: 263–264; Vranić 2005: 290–293, 332; Crnić Novosel i Nežić 2014: 33–34). Gramatički je morfem *-i* kao kontinuant nekadašnje nepalatalne deklinacije dosljedno potvrđen i u A mn. imenica m. r.: *banjini*,⁴¹ *boki*, *dani*, *gosti*, *mački*,⁴² *maruni*, *motori*, *oblaki*, *odori*,⁴³ *prsti*, *računi*, *sposmeni*, *škoji*, *valići* itd.

U I jd. imenica i imeničkih riječi ž. r. nekoliko se gramatičkih morfema smatra obilježjem sjeverozapadne čakavštine: riječ je o morfemima *-o* ili *-u* te *-un*.⁴⁴ U analiziranoj se građi u tome padežu u više primjera ovjerava morfem *-un*: *armunikun*, *barkun*, *bukaletun*, *jenun*, *kampanjun*, *mičun*, *mjavicun*, *mrežun*, *njun*, *ovcun*, *poneštrun*, *pupun*, *slamicun*, *škalun*, *velun*, *vrujun* itd., uz dva odstupanja u kojima je zabilježen morfem *-on*: *maškaron* i *rosun*.

Među sjeverozapadna se čakavska obilježja ubraja i uporaba oblika nekih zamjenica,⁴⁵ a dio je njih potvrđen i tijekom ovoga istraživanja: a) upitno-odnosna i neodređena zamjenica za značenje ‘živo’ *ki* i njezini oblici; b) pokazne zamjenice *ov* ‘ovaj’, *ta* ‘taj’, *ona* ‘onaj’ i njihovi oblici: *ov* N jd. m.; c) posvojna zamjenica *njija* i njezini oblici: *njija* N jd. ž., *njiju* A jd. ž.; d) pokazne zamjenice složene s *-ist-* i njihovi oblici: *tisti* N jd. m.; e) upitne zamjenice *kakov*, *ovakov*, *takov* i njihovi oblici: *kakov* N jd. m., *kakova* N jd. ž., *ovakovu* A jd. ž., *takovi* N mn. m.; f) neodređena zamjenica *jedan* ‘neki’ i njezini oblici: *jedni* N mn. m.

U Jeličićevim tekstovima zabilježen je infinitiv glagola ‘imati’ s ekavskim odrazom jata na dočetu osnovne:⁴⁶ *imet*, *imel* pr. r. m. jd., *imela* pr. r. ž. jd.; kao i infinitivna osnova glagola ‘htjeti’ bez početnoga *h*:⁴⁷ *otejen* 1. l. jd. prez., *oteješ* 2. l. jd. prez., *otel* pr. r. m. jd., *otela* pr. r. ž. jd.,⁴⁸ *oteli* pr. r. m. mn., *otet*. Ovjereni su i tipični stegnuti zanijekani oblici prezenta glagola *bit*⁴⁹ (*ni* 3. l. jd. prez.) i

41 *Banjini* ‘čuvar kupališta’; *Za banjini i naša kupališta* (Jeličić 2016: 80).

42 *Pokle nekega vremena, kada nan je već bilo štužno vadit se, smo s poneštri gjedali vološčanski mački va Portiče* (Jeličić 2016: 35).

43 *Odor* ‘miris’; *Provevali su oni na si mili modi / na gradelah ga videli i očutili odori* (Jeličić 2016: 16).

44 O podrijetlu i razvoju gramatičkoga morfema za I jd. imenica i imeničkih riječi ž. r. u sustavima hrvatskoga jezika više v. u Lukežić 1998: 129–132; Vranić 2005: 297–302; Lukežić 2012: 33, 229, 236, 239, 242, 244. O situaciji u liburnijskoj čakavštini i u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanim tim tipom govora v. u Moguš 1995: 264; Vranić 2005: 300; Crnić Novosel i Nežić 2014: 34.

45 O oblicima zamjenica specifičnima za sjeverozapadne čakavske govore više v. u Lukežić 2012: 230, 236. O postojanju nekih od tih zamjeničkih oblika u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na liburnijskim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 34.

46 Više o tome v. u Lukežić 2012: 230. O ovjerama u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanim liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

47 Više o tome v. u Lukežić 2012: 230, a o potvrdama iz nekih književnoumjetničkih tekstova nastalih na liburnijskim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

48 U analiziranoj su građi uz oblike *otel* i *otela* zabilježeni i oblici *tel* i *tela*.

49 Više o tome v. u Lukežić 2012: 243, a o primjerima zabilježenima u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanim liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

*imet*⁵⁰ (*nima* 3. l. jd. prez., *nimamo* 1. l. mn. prez., *niman* 1. l. jd. prez., *nimaš* 2. l. jd. prez.). U 3. l. jd. svršenoga prezenta glagola *bit* potvrđen je njegov okrnjeni oblik *j* u poziciji iza riječi koja završava vokalom: *aš ješka j' z Trsta; Čuda j' dažja va šternu ziteklo; duša mi j' krcata kot žajica; Kuš diši i maslina j' rodila; medicu j' saki pokusil; nimaj straha ča j' barka karinana; škužal bi se morda za se ča j' ofraškal; tako da j' neki rekal; Va butige j' bilo čuda lepeh stvari* itd.; a iza riječi koja završava konsonantom zabilježen je neokrnjeni oblik *je*:⁵¹ *aš vavek je dobre voji bil; Banjinon je po plaže se prontat; dopejal nan je furešti; I vetar je tu; Jožić zel je svoj klarin; Ma život je pak neš drugo.; ne znaš je petak al sreda; poč nan je va maškare; to van je furbasta riba od porta; pokle nego san je ja va škuro dopejal*. Ovjerena su međutim i neka odstupanja: *i to je se ča mane rabi; marun se je poklatil; Moja je nona imela butigu; orlušina njazlo je storil; Pogjedaj ga kako je lep; pokle nismo ni znali / ni ka je ura ni ki je dan; ponjava mu je nebo na zvezdi; slaja je od meda; tebe vidin / i kada je škuro okole; Va Istre je boškarin, / na škoje je macaklin*. Glagolski pridjev radni glagola 'ići' potvrđen je s osnovom *š-*:⁵² *šal* pr. r. m. jd., *šla* pr. r. ž. jd.

Zabilježen je i specifičan primjer izostanka jotacije dentala *t* u 3. l. mn. prez. glagola 'htjeti':⁵³ *te*; a u nekoliko je primjera ovjeren i proširak osnove *-t-* u oblicima hipokoristika m. r.:⁵⁴ *Boćota* A jd., *Jožeta* A jd., *Lućetu* D jd. U primjeru *orepci* G mn. potvrđen je prijelaz korijenskoga *-ra-* > *-re-*.⁵⁵

3. Zaključak

U prvoj polovici devedesetih godina 20. stoljeća na hrvatskoj glazbenoj sceni niz je glazbenika počeo stvarati i objavljivati uratke s tekstovima na svojim zavičajnim idiomima, a taj snažni dijalektalni val glazbenoga stvaralaštva proširio se od Hrvatskoga zagorja pa sve do južne Dalmacije. Taj je pokret u popularnoj i *rock*-glazbi najsnažnije zaživio i najdulje se zadržao na prostoru Istre i Kvarnera, a jednim se od začetnika toga tzv. ča-vala smatra opatijski tekstopisac i pjevač Duško Jeličić. Ovim je istraživanjem analizirana čakavština kojom se u svojem stvaralaštvu služi taj autor, pri čemu je bila primijenjena metodologija zasnovana na dijalektološkoj teoriji razlikovnosti, te je dokazano

50 Više o tome v. u Lukežić 2012: 243. Značajka je ovjerena i u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na liburnijskim idiomima; v. Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

51 Više o tome v. u Lukežić 1998: 103–104, a o situaciji u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanim liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

52 Više o tome v. u Lukežić 2012: 230. O ovjerama takvih primjera u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na liburnijskim govorima v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

53 Više o tome v. u Lukežić 1998: 104. O potvrđama te pojave u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanim liburnijskom čakavštinom v. u Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

54 Više o tome v. u Lukežić 1998: 107–108, a o situaciji zabilježenoj u nekim liburnijskim idiomima te u nekim književnoumjetničkim tekstovima nastalima na tim idiomima v. u Moguš 1995: 263; Crnić Novosel i Nežić 2014: 35.

55 Više o tome v. u Lukežić 2012: 230.

da su njegovi tekstovi pisani tipičnom liburnijskom čakavštinom, karakterističnom za opatijski i lovranski tip govora. To potvrđuju primjeri ovjerenih jezičnih značajki različitih hijerarhijskih rangova koje su najvećim dijelom tijekom ranijih istraživanja potvrđene kako u liburnijskim govorima, tako i u nekim književnoumjetničkim tekstovima pisanima tim idiomima. Iz analizirane su građe ovom prilikom ekscerpirana opimjerenja pet općečakavskih jezičnih značajki najvišega razlikovnog ranga, odnosno alijeteta (uporaba oblika upitno-odnosne zamjenice za 'neživo' *ča*, primjeri nepreventivne pune vokalizacije slaboga poluglasa, dosljedan ekavski refleks jata, slabljenje napetosti šumnika koji zatvara slog te poseban oblik pomoćnoga glagola *bit* koji se rabi za tvorbu kondicionala), zatim sedamnaest čakavskih jezičnih značajki nižega razlikovnog ranga, tj. alteriteta (rezultati primarne i sekundarne jotacije dentala *d* u skupinama **dī*, **daj*, **zgi*, **zgoj*, **zdī*, **zdaj*, zadržan dočetni slogovni *-l*, fonetska neutralizacija dočetnoga *-m > -n*, delateralizacija *l > j*, neizmijenjena konsonantska skupina *čr*, šćakavizam, ovjera konsonantskih skupina *šk*, *šp* i *i št* u primljenicama, različita moguća razrješenja konsonantskih skupina s inicijalnim *v* nakon redukcije poluglasa, utruće *v* u konsonantskome slijedu sa sonantom *r* ili samoglasnim *ɣ* u istome ili sljedećem slogu, rotacizam, skupina *jd* u prezentu glagola prefigurirana od glagola **iti*, ujednačavanje prijedloga i prefikasa *iz* i *s* u *z*, neproširena osnova u množini imenica m. r., ništični morfem u G mn. imenica svih triju rodova, gramatički morfem *-i* u G mn. imenica svih triju rodova, nejednakost gramatičkih morfema DLI mn. imenica svih triju rodova, okrnjeni oblici infinitiva i glagolskih priloga sadašnjih) te jedanaest jezičnih značajki karakterističnih za sjeverozapadni čakavski areal (djelomično održanje deklinacije nekadašnjih nepalatalnih osnova u G jd. i NAV mn. imenica ž. r. te A mn. imenica m. r., gramatički morfem *-un* u I jd. imenica i imeničkih riječi ž. r., uporaba oblika nekih zamjenica (npr. *ki*, *ov*, *njija*, pokaznih zamjenica složenih s *-ist-*, upitnih zamjenica *kakov*, *ovakov*, *takov*, neodređene zamjenice *jedan* 'neki'), infinitiv glagola 'imati' s ekavskim odrazom jata na dočetu osnovne, infinitivna osnova glagola 'htjeti' bez početnoga *h*, stegnuti zanjekani oblici prezenta glagola *bit* i *imet*, okrnjeni oblik *j* u 3. l. jd. svršenoga prezenta glagola *bit* u poziciji iza riječi koja završava vokalom, oblik glagolskoga pridjeva radnoga glagola 'ići' s osnovom *š-*, izostanak jotacije dentala *t* u 3. l. mn. prez. glagola 'htjeti', proširak osnovne *-t-* u oblicima hipokoristika m. r. te prijelaz korijenskoga *-ra-* > *-re*).

Provedena raščlamba razvidno pokazuje da je izričaj Duška Jeličića ovjera autentične liburnijske čakavštine, čime je i znanstvenim instrumentarijem dokazano da taj omiljeni Opatijac svojim glazbenim uradcima već pola stoljeća sustavno i ustrajno njeguje opstojnost tamošnje zavičajne riječi. Potvrdom je to, uz mnogobrojne nagrade i priznanja struke koje je za svoje stvaralaštvo dosad primio, nemjerljiva Jeličićeva doprinosa popularizaciji regionalne kulture i identiteta, kao i promicanju svijesti o posebnosti i vrijednosti liburnijskih čakavskih govora.

Izvor

1. Jeličić, Duško. 2016. *Ne reči nikad rogi ribaru*. Lovran: Katedra Čakavskoga sabora Lovran.

Literatura

1. Brozović, Dalibor. 1988. „Čakavsko narječje“. *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*. Dalibor Brozović i Pavle Ivić. Zagreb: Jugoslavenski leksi-kografski zavod „Miroslav Krleža“, str. 80–90.
2. Crnić Novosel, Mirjana; Ivana Nežić. 2014. „Pun naručaj nepozabjenih lovrans-keh besed“. *Zbornik Lovranščine*, 3, str. 21–37.
3. „Duško Jeličić Dule“. 2015. URL: <https://nagrada-status.hgu.hr/index.php?opt=news&act=mlist&id=509&lang=hr> (5. svibnja 2020.).
4. Finka, Božidar. 1971. „Čakavsko narječje“. *Čakavska rič: polugodišnjak za prou-čavanje čakavske riječi*, I/1, str. 11–71.
5. Kalapoš, Sanja. 2002. *Rock po istrijanski. O popularnoj kulturi, regiji i identitetu*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
6. Kalapoš Gašparac, Sanja. „Ča-val“. 2009. URL: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/600/ca-val> (5. svibnja 2020.).
7. Kapović, Mate. 2010. „Naglasak o-osnova muškoga roda u hrvatskom – povijesni razvoj“. *Filologija*, 54, str. 51–109.
8. Lisac, Josip. 2009. *Hrvatska dijalektologija 2. Čakavsko narječje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
9. Lukežić, Iva. 1987. „Čakavština u pjesmama Drage Gervaisa“. *Dometi*, 17, 7/8/9, str. 587–599.
10. Lukežić, Iva. 1996. *Trsatsko-bakarska i crikvenička čakavština*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
11. Lukežić, Iva. 1998. *Govori Klane i Studene*. Crikvenica: Libellus.
12. Lukežić, Iva. 2012. *Zajednička povijest hrvatskih narječja. 1. Fonologija*. Rijeka: Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra Čakavskog sabora Grobniščine.
13. Lukežić, Iva. 2015. *Zajednička povijest hrvatskih narječja. 2. Morfologija*. Rijeka: Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra Čakavskog sabora Grobniščine.
14. Moguš, Milan. 1977. *Čakavsko narječje. Fonologija*. Zagreb: Školska knjiga.
15. Moguš, Milan. 1995. „O čakavštini ‘na Volosken’“. *Filologija*, 24–25, str. 259–265.
16. Prodan, Goran. „Jeličić, Duško – Dule“. 2018. URL: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3863/jelicic-dusko-dule> (5. svibnja 2020.).
17. Vranić, Silvana. 2002. *Govori sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu. 1. Fonologija*. Rijeka: Matica hrvatska Novalja.
18. Vranić, Silvana. 2005. *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za kroatistiku.

19. Vranić, Silvana. 2007. „Kostrenska čakavština u pjesmama Katje Šepić Usmiani“. *Život, kultura i povijest Kostrene. Zbornik Katedre Čakavskog sabora Kostrena*, II. Silvana Vranić (ur.). Kostrena: Katedra Čakavskog sabora Kostrena, str. 141–154.
20. Žanić, Ivo, 2016. *Jezična republika. Hrvatski jezik, Zagreb, Split i popularna glazba*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

Summary

NA KEN ZAJIKE KANTA OTAC ČA-VALA? ČAKAVIAN DIALECT IN THE WORKS OF DUŠKO JELIČIĆ

In the first half of the 20th century, the Croatian music scene, from Hrvatsko zagorje all the way to south Dalmatia, was characterised by a strong dialectal wave: a number of musicians began to use local idioms in their music. Due to a very wide audience and continuous media promotion, this movement in popular and rock music was most popular in Istria and the Kvarner area, where it also lasted the longest. It thus contributed to the popularization of regional culture and promoted awareness of the uniqueness and value of the Čakavian idioms used in the song lyrics of many compositions. Songwriter and singer Duško Jeličić from Opatija is one of the founders of *ča-val*, and often called the father of *ča-val*. This paper will analyse the Čakavian idiom used by the author in his opus. A methodology shall be applied based on the dialectological theory of distinctiveness, which includes three hierarchical ranks of linguistic features (*alieté*, *altérité*, and areal and/or local characteristics) confirmed in the Čakavian language systems. The research results confirm that lyrics by Duško Jeličić were written in a typical Liburnian Čakavian dialect, characteristic for the dialects of Opatija and Lovran.

Keywords: Čakavian group of dialects, Ekavian dialect, Northeastern Istrian subdialect, *ča-val*, Duško Jeličić